

İKİNCİ ÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN İKİNCİ ÖĞRETİM PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ*

Prof.Dr. Abdurrahman TANRIÖĞEN**
Yard.Doç.Dr. Ramazan BAŞTÜRK***

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Pamukkale Üniversitesi'nin değişik fakültelerinde ikinci öğretim programında öğrenim gören öğrencilerin, ikinci öğretim programına ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlerini belirlemektir. Araştırmada kullanılan veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen İkinci Öğretim Değerlendirme Envanteri (İÖDE) ile toplanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2003–2004 öğrenim yılında Pamukkale Üniversitesi öğrencisi olan 365 öğrenciden oluşturulmuştur. Araştırma problemlerine yanıt vermek amacıyla betimsel ve vardamsal istatistik teknikleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre, araştırmaya katılan ikinci öğretim öğrencilerinin ikinci öğretim ile ilgili olumsuz görüşlerinin olumlu görüşlerinden oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin okudukları programa ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlerinin akademik değil, bireysel sorun ve ilgileriyle daha fazla ilişki olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Pamukkale Üniversitesi, ikinci öğretim programı

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the positive and negative opinions of Pamukkale University students towards Evening Courses Program they are studying within, during the research was being conducted. The data of the study was collected by administering Evening Courses Program Evaluation Inventory (ECPEI) developed by the researchers. The sample of the study was consisted of 365 students studying at various faculties of Pamukkale University during Fall semester of 2003–2004 academic year. The data collected has been analyzed by descriptive and inferential statistical techniques in order to answer the research problems. According to the research findings, the negative opinions of the students participated in the study was found higher than their positive opinions about the Evening Courses Program. The negative and positive opinions of the students towards their programs were found related to personal problems and interest rather than academic issues.

Key words: Pamukkale University, Evening Courses Program

GİRİŞ

Yüksek Öğretim Kurulu'nun 2005 yılı verilerine göre ülkemizde 53'ü devlet, 24'ü ise 1992 yılından itibaren açılışlarına onay verilen vakıf üniversitesi olmak üzere toplam olarak 77 üniversite bulunmaktadır. Önümüzdeki 10 yıl içerisinde bu sayının 100'e ulaşması beklenmektedir (YÖK, 2005).

Vakıflaşma yoluyla da olsa, üniversite sayısının giderek artmasına karşın, bu artış, Devlet İstatistik Enstitüsü verilerine göre 18–21 yaş nüfusunun 6,2 milyon olduğu ve her yıl orta öğretim kurumlarından 600 bin civarında öğrencinin mezun olduğu ülkemizin üniversite ihtiyacının çok gerisinde kalmaktadır (DİE, 2005). Çağdaş gelişmiş ülkelerde yükseköğretimde okullaşma oranının %50'ler civarında olduğu düşünüldüğünde, ülkemizin açık öğretim dâhil % 32, açık öğretim hariç %18 olan okullaşma oranı çok düşük kalmaktadır.

Türkiye cumhuriyetinin kuruluş yılları ile bugünkü veriler karşılaştırıldıkları zaman, hayal bile edilemeyecek oransal artışlar sağlanmasına rağmen, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı internet sayfasındaki bilgilerine göre her yıl lise ve dengi okullardan mezun olan öğrencilerin ancak yarısı yüksek öğrenim görme hakkını elde edebilmektedir (MEB, 2005). Örneğin Öğrenci Seçme ve Yerleştirme (ÖSYM) internet sayfasındaki verilerine göre 2004 yılı Öğrenci Seçme Sınavına (ÖSS) başvuran öğrenci sayısı ise 1, 502,644'dür. Bu sayının sadece %25'e yakını 4 yıllık örgün eğitim veren okullara yerleşebilmekte, geri kalan kısımdan %40'lık dilim ise iki yıllık meslek yüksek okulları ile açık öğretim fakültesinde öğrenim görme hakkına sahip olabilmektedir (ÖSYM, 2005).

Daha fazla sayıdaki Lise ve dengi okullardan mezun olan öğrencileri yüksek öğrenim kurumlarına yerleştirmek amacı ile 1992 yılında yüksek öğretim kurumlarında ikili öğretim yapılması

* 20-23 Eylül 2005 tarihinde Pamukkale Üniversitesinde düzenlenen XIV. Eğitim Bilimleri Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur

** PAÜ, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

*** PAÜ, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

ile ilgili 2547 sayılı Yükseköğretim kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi gündeme gelmiş ve bu kanuna ek olarak 19/11/1992 yılında 3843 sayılı kanun çıkartılarak Yüksek öğretim kurumlarında ikili öğretime geçiş yasal olarak başlamıştır (Resmi Gazete, 1992). Bu kanun sonucunda 1993-1994 öğretim yılında ilk kez başlatılan üniversitelerimizdeki ikinci öğretim büyük ilgi görmüş, bu öğrencilerin sayısı 1997 yılında 140 bine, günümüzde ise 500 bin seviyelerine ulaşmıştır. Fakat, ülkemizin önde gelen üniversiteleri, örneğin Hacettepe, ODTÜ, Boğaziçi, İTÜ gibi, ikinci öğretim uygulamalarına yeteri kadar ilgi göstermemiş, kendilerince haklı olabilecek eleştirileri de belirtmek durumunda kalmışlardır. Sadece adı geçen üniversiteler ile sınırlı olmayan ve başka eğitimciler tarafından da paylaşılan bu eleştirileri, “ikinci öğretim uygulamasının eğitimin kalitesini düşüreceği”, “bilimsel çalışmaları engelleyeceği”, ve “yüksek öğrenime kaydolan öğrencilerin kalitelerinin düşeceği” şeklinde özetlemek mümkündür.

Bu eleştirilere karşın bazı araştırmacılar, ikinci öğretim sanıldığı gibi kaliteden bir taviz vermeyi gerektirmediğini savunmaktadırlar (Doğan, 2001; Serbest, 2002). Bu araştırmacılara göre, normal öğretim ile aynı düzeyde, aynı koşullarda, aynı öğretim üyeleri tarafından, aynı ders araçları kullanılarak öğretim yapılacağından, özellikle verilen eğitimin kalitesinden bir taviz verileceği eleştirisi söz konusu bile olamayacaktır. İkinci öğretimin bilimsel araştırmayı engellediği savı da bu araştırmacılara göre doğru değildir. Aksine bu yolla sağlanan kaynağın % 5'i araştırma fonuna aktarıldığı ve % 20-25 kısmının ders araç-gereç alımında kullanılmasına imkan verdiği için araştırma imkanını artırıcı ve destekleyici etkisinin varlığını vurgulamaktadırlar. Hatta üniversitelerin gece gündüz yaşanır bir ortama kavuşması sonucu isteyen araştırmacıların kendilerine daha çok zaman ve kaynak oluşturabilecekleri de belirtilmektedir. Serbest (2002), yaptığı çalışmada ilk yıllardaki normal ve ikinci öğretim öğrencilerinin bir bölüme yerleştirilmelerinde meydana gelen puan farkının son yıllarda gittikçe kapanmakta olduğunu, bunun da ikinci öğretim öğrencileri ile normal öğretim öğrencileri arasında bir kalite farkının kalmadığını belirtmektedir. Bunlara ek olarak, Doğan (2001) özetle şu görüşleri belirtmektedir: “döner sermaye gelirinden yararlanamayan, özel iş ve görevlendirme peşinde koşmayan ya da şirketi olmayan öğretim üyelerinin çok geri sıralarda kalan aylık gelirleri de asli görevlerine biraz daha fazla zaman ayırarak önemli ölçüde artırabilirler.” Aynı zamanda bir başka gerçek ise başka gelir kaynağı olan veya ikinci öğretim de görev almak istemeyen öğretim üyesi de özgür iradesi ile buna karar vermektedir. Yukarıda değinildiği gibi yükseköğretime olan yüksek talep ülkemizde de halen artarak devam etmektedir.

Serbest (2002) makalesinde özetle “Yazılı ve görsel basında vakıf üniversiteleri göklere çıkarılırken devlet üniversiteleri, bazı devlet kurumlarında olduğu gibi, büyük bir yozlaşma içinde gösterilmektedir. Vakıf Üniversitelerinin, Amerika Birleşik Devletleri örneğinde olduğu ve ülkemizde de ilgili yasalarda belirtildiği gibi “vakfetmek” amacıyla kurulmadığı kanaatindeyim. Türkiye’de vakıf üniversitelerinin varlığı yükseköğretimdeki arz-talep dengesizliğine dayanmakta ve çoğunluğu kar amacını gütmektedir. Eğitim-öğretim sistemimizdeki çarpıklık, özellikle ortaöğretim seviyesinde meslek edindirme programlarının yetersizliği, gençlerimizi yükseköğretime zorlamaktadır. Bu eğilime ülkemizdeki hızlı nüfus artışının etkisi de eklenince her yıl yaklaşık 1,5 milyon gencimiz üniversitelerimizde gelecek aramak zorunda kalmaktadır. Eğer bu sorunun çözümü daha çok sayıda insana yükseköğretim diploması vermek ise, bu koşullar altında “ikinci öğretim” yükseköğretimdeki sorunun çözümüne yardımcı olabilir.” demektedir.

Artan genç nüfus, daha fazla yüksek öğrenimde okullaşma oranını artırmak için bir baskı oluşturmaktadır. Artan talebin karşılanamaması kaliteli öğrencileri yurt dışı eğitim arayışına itmekte, bu da maddi olarak ülkenin kaybına neden olmakta, manevi olarak da beyin göçüne zemin hazırlamaktadır. ÖSYM’nin yapmış olduğu sınavlarda bir nedenle başarısız olan fakat maddi imkânı olan öğrenciler ise komşu ülkelerde yer alan ve fakat YÖK’ün denkliğini tanımadığı bazı üniversiteler yönelmekte, bu da ailevi ve toplumsal sorunlara zemin hazırlamaktadır. Bütün bu sorunları ortadan kaldırmanın ya da sorunları oluşmadan önlemenin etkili bir yolu da ikinci öğretimi desteklemek, eksik yönlerini gidererek daha işlevsel hale getirmek olmalıdır.

Bütün bu bilgiler çerçevesinde, bu araştırma ile, ikinci öğretim öğrencilerinin ikinci öğretim programına ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlerini belirlemek amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırma, Pamukkale Üniversitesi'nde öğrenim gören ikinci öğretim öğrencilerinin, ikinci öğretim programına ilişkin olumlu ve olumsuz görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu nedenle araştırma için tarama (survey) modeli kullanılmıştır. Araştırma aşağıdaki sorulara yanıt verecek biçimde tasarlanmıştır.

1. Pamukkale Üniversitesi'nde öğrenim gören ikinci öğretim öğrencilerinin ikinci öğretim programına ilişkin olumlu ve olumsuz görüşleri nelerdir?
2. Öğrencilerin ikinci öğretim programına ilişkin görüşleri onların (a) cinsiyetlerine ve (b) öğrenim gördükleri fakülteye göre farklılık göstermekte midir?

Evren

Bu araştırmanın evreni, 2003–2004 eğitim yılı içerisinde Pamukkale Üniversitesine bağlı dört fakültede kayıtlı (Eğitim, Mühendislik, İktisadi ve İdari Bilimler ve Fen-Edebiyat) ikinci öğretim öğrencileridir. Bu sayı Pamukkale Üniversitesi Öğrenci Daire başkanlığı tarafından 6150 olarak belirlenmiştir.

Örneklem

Evreni oluşturan ikinci öğretim öğrencilerinin listeleri öğrenci işleri daire başkanlığından elde edilmiş, her öğrenciye bir kod verilmiş, bu kodlama sonunda örneklem, belirlenen evrenden seçkisiz (Random) Yöntem ile seçilen 365 öğrenciden oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet ve fakülte değişkenlerine göre dağılımına ait bilgiler Tablo 1 de verilmiştir.

Tablo 1. Örneklem grubunun özellikleri

Değişkenler	Kategori	N	%
Cinsiyet	Kız	188	51,5
	Erkek	177	48,5
Fakülte	Eğitim	194	53,2
	Mühendislik	64	17,5
	IIBF	54	14,8
	Fen-Edebiyat	53	14,5
Toplam		365	100

Veri Toplama Teknikleri

Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen İkinci Öğretim Değerlendirme Envanteri (İÖDE) aracılığıyla toplanmıştır. Bu aracı geliştirmek amacıyla ikinci öğretim programında öğrenim gören öğrencilerden açık uçlu bir soruyla ikinci öğretim programına ilişkin sahip oldukları olumlu ve olumsuz görüşleri maddeler halinde sıralamaları istenmiştir. Öğrencilerin bu açık uçlu soruya verdikleri yanıtlar tek tek incelenerek listelenmiş ve öğrencilerin en az %25'inin belirttiği olumlu ve olumsuz görüşler bir araya getirilmiştir. Veri toplama aracı iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda, öğrencilere ait kişisel bilgiler bulunurken, ikinci kısımda öğrencilerin ikinci öğretim programına ilişkin "olumlu" ve "olumsuz" görüşlerini elde etmeyi hedefleyen maddeler yer almaktadır. Araçta yer alan 54 maddenin 19'u olumlu, 35'i de olumsuz görüşlerden oluşmaktadır.

Veri toplama aracında yer alan maddeler için üçlü derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, "Evet - Fikrim Yok - Hayır" yönünde olumludan olumsuzla doğru sıralanmıştır. Ölçek ile elde edilen aritmetik ortalama puanlarının derecelenmesi ve yorumlanması için istatistikteki sayıların gerçek alt ve üst değer alanı kavramından, -başka bir deyişle ölçekteki ifadelerin içerdiği sayısal alan- hareket edilmiştir. Bu puanlamada olumlu ifade olan "evet" 3 puanla, "fikrim yok" 2 puanla ve olumsuz ifade olan "hayır" ise 1 puanla derecelendirilmiş ve yorumlanmıştır. Veri toplama aracındaki önermelere katılma derecelerine verilen ağırlıklar ve bu ağırlıkların sınırları Tablo 2'de belirtilmiştir.

Tablo 2. İfadelere katılma derecelerine verilen ağırlıklar ve bu ağırlıkların sınırları

Ağırlık	Seçenek	Sınırlar
---------	---------	----------

1	Hayır	1,00-1,69
2	Fikrim Yok	1,70-2,39
3	Evet	2,40-3,00

Veri toplama aracının bu araştırmanın amacına hizmet edip etmediğini belirlemek ve güvenilirlik hesaplamalarını yapmak amacı ile 35 öğrenci üzerinde ön uygulama yapılmıştır. Bu uygulama sonunda veri toplama aracında ortaya çıkan aksaklıklar ve testin tamamı ile uyum göstermeyen maddeler belirlenmiş ve anlaşılmayan noktalar düzeltilmiştir. Ayrıca veri toplama aracının geçerli ve güvenilir olduğuna alan uzmanları ile birlikte karar verilmiştir. Ölçme aracının yapı ve görünüş geçerliği alınmıştır. Bu aşamada ikinci öğretimde görev alan akademisyenlerin görüşlerine başvurulmuş ve uzman geçerliği alınmıştır.

Araştırmanın genel amacı ve alt problemlere yönelik olarak toplanan veriler kodlanmış ve bilgisayara aktarılmıştır. Bilgisayara aktarılan verilerin istatistiksel çözümler için SPSS 10.0 (The Statistical Packet for Social Sciences) paket programı kullanılmıştır. SPSS programdan yararlanarak ikinci öğretim öğrencilerinin ikinci öğretim programına ilişkin görüşlerini ortaya çıkartmak için *betimsel* ve *vardamsal* istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır.

BULGULAR VE YORUM

Birinci Araştırma Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci problemi “Pamukkale Üniversitesi’nde öğrenim gören ikinci öğretim öğrencilerinin ikinci öğretim programına ilişkin olumlu ve olumsuz görüşleri nelerdir?” biçiminde ifade edilmişti. Bu probleme yanıt vermek amacıyla öğrencilerin her maddeye verdikleri yanıtların ortalamaları ve standart sapmaları hesaplanmış ve sonuçlar Tablo 3 ve Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 3. İkinci öğretim programının olumlu yanları

ÖNERMELER	N	\bar{X}	SS	Katılma Düzeyi
05. Gündüzleri çalışma imkânı var	2,84	,46	Evet	364
01. Gündüz yapılabilir işleri rahatça yapıyoruz	2,82	,56	Evet	365
04. Sabahları erken kalkmak zorunda kalmıyoruz	2,76	,64	Evet	363
07. Uykumuzu çok güzel alabiliyoruz	2,62	,75	Evet	363
18. Dersler arasında boşluk olmadığından okuldaki zamanımız dolu geçiyor.	2,61	,75	Evet	365
02. Çalışan öğrenciler için derslerin başlama saati uygun	2,55	,70	Evet	364
15. Günü daha iyi değerlendiriyoruz	2,51	,81	Evet	365
12. Resmi kuruluşlardan daha fazla yararlanabiliyoruz	2,49	,81	Evet	363
06. Kendimize daha fazla zaman ayırabiliyoruz	2,47	,84	Evet	364
08. Okula daha bakımlı geliyoruz	2,47	,78	Evet	364
09. Ders çalışma imkânımız daha fazla	2,42	,85	Evet	364

Tablo 3’te ikinci öğretim öğrencilerinin, ikinci öğretim programının olumlu yönleri ile ilgili verilen önermelere katılım düzeyleri ile ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre, örneklem grubu verilen önermelere (\bar{X} : 1.88-2,84) aralığında bir yönelim göstermişlerdir.

Tablo 3’ten de görüleceği gibi, öğrencilere göre, ikinci öğretim programının en olumlu yanlarından birisinin “çalışma imkanı” sunmasıdır. Bu noktadan bakıldığında, ikinci öğretim programlarını çalışma arzusu içinde bulunan öğrencilerin tercih ettikleri ileri sürülebilir. Tablodaki olumlu yanlar incelendiğinde, öğrencilerin olumlu buldukları yanların genellikle akademik olanaklardan çok bireysel ihtiyaçlara olanak sağlayan kolaylıklar olduğu dikkati çekmektedir.

Tablo 4. İkinci öğretim programının olumsuz yanları

ÖNERMELER	N	\bar{X}	SS	Katılma Düzeyi
08. İkinci öğretim harçları, Normal öğretime göre çok yüksek	2,96	,23	Evet	365
20. Yaz okulunda Normal öğretim öğrencileri ile aynı saat ve yerde ders almamıza rağmen daha fazla harç ödüyoruz	2,85	,42	Evet	364
09. Bazı kurum ve kuruluşların verdiği burslardan sadece ikinci öğretim öğrencisi olduğumuz için yararlanamıyoruz	2,84	,46	Evet	365
31. Eğitim fakültelerini ilk beş sırada tercih eden Normal öğretim öğrencilerine verilen burstan ikinci öğretim öğrencileri olarak yararlanamıyoruz	2,76	,49	Evet	363
28. Ramazan ayında oruç tutan öğrencilerin ders saati ile iftar saatleri çakışmaktadır	2,62	,73	Evet	364
23. Derslerin geç saatte bitmesi, özellikle kız öğrenciler için tehlikeli olmaktadır	2,61	,70	Evet	363
21. Bilgi işlem, Rektörlük ve Öğrenci işlerinden yeteri kadar yararlanamıyoruz	2,56	,78	Evet	363
14. Okul başladıktan sonra yemek yeme düzenimiz bozuluyor	2,55	,80	Evet	365
03. İkinci öğretim öğrencileri için sınıflar ve tuvaletler temizlenmiyor	2,53	,77	Evet	364
02. Okuldaki çoğu yerler (Kantin, Fotokopi) erken kapandığı için yeteri kadar yararlanamıyoruz	2,53	,82	Evet	365
32. İkinci öğretim öğrencilerine yemek bursu verilmiyor	2,49	,61	Evet	363
27. İkinci öğretime ders vermeyen öğretim elemanlarından yararlanamıyoruz	2,48	,78	Evet	362
10. Spor programlarının naklen yayınları ile ders programı çakıştığı için karşılaşmaları seyredemiyoruz	2,45	,74	Evet	363
33. Normal öğretim öğrencilerine kıyasla okulda daha az kalıyoruz	2,45	,80	Evet	364
26. Okuldaki sosyal faaliyetlerden yeteri kadar yararlanamıyoruz	2,41	,83	Evet	365

Tablo 4’de ikinci öğretim öğrencilerinin, ikinci öğretim programının olumsuz yönleri ile ilgili verilen önermelere katılma düzeyleri ile ortalama ve standart sapma değerleri verilmiştir. Buna göre, örneklem grubu verilen önermelere (X: 1.51-2,96) aralığında bir yönelim göstermişlerdir.

İkinci öğretim programına ilişkin olumsuz yanlar incelendiğinde, olumlu yanlarda olduğu gibi akademik olmayan sorunların bulunduğu dikkati çekmektedir. Öğrencilerin ikinci öğretime ilişkin yaşadıkları sorunların en önemlisinin “ekonomik sorunlar” olduğu gözlenmektedir. Öğrenciler, ikinci öğretim harçlarının normal öğretim harçlarından daha yüksek olduğundan ve hatta, yaz okulu sırasında bile, normal öğretim öğrencileriyle aynı saatte ve aynı derslikte öğrenim görmelerine karşın onlardan daha fazla harç ödemek durumunda kalmalarından yakınmaktadır.

Tablo 5. İkinci öğretim öğrencilerinin ikinci öğretim programının olumlu ve olumsuz yönlerine ilişkin puanlarının durumu

	N	En düşük	En yüksek	\bar{X}	SS
Olumlu görüş	365	27	57	45,90	7,17
Olumsuz görüş	365	57	104	79,59	9,31

Tablo 5’de öğrencilerin ikini öğretim programına ilişkin görüşlerinin puanları ile ilgili betimsel istatistik verileri bulunmaktadır. Buna göre, olumsuz görüşlerin toplam puanlarının ortalaması ($\bar{X} = 79.31$) iken, olumlu görüşlerin toplam puanlarının ortalaması ($\bar{X} = 45.90$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç, araştırmaya katılan öğrencilerin ikinci öğretim öğrencilerinin ikinci öğretim ile ilgili olumsuz görüşlerinin olumlu görüşlerinden oldukça yüksek olduğu yönünde değerlendirilebilir.

İkinci Araştırma Problemine İlişkin Bulgular

İkinci Öğretim Programına İlişkin Olumlu Görüşler

Araştırmanın ikinci problemi “Öğrencilerin ikinci öğretim programına ilişkin görüşleri onların (a) cinsiyetlerine ve (b) öğrenim gördükleri fakülteye göre farklılık göstermekte midir?” biçiminde ifade edilmişti. Bu probleme yanıt vermek amacıyla t-testi ve varyans analizi teknikleri kullanılmıştır. Sonuçlar aşağıda tablolar halinde verilmektedir.

Tablo 6. İkinci öğretim öğrencilerinin ikinci öğretim programına ilişkin olumlu görüşlerinin cinsiyete göre t testi sonucu

Cinsiyet/	N	\bar{X}	SS	sd	T	p
Kız	48,01	6,51	363	6,06	.000	188
Erkek	43,67	7,18				177

Tablo 7. İkinci öğretim öğrencilerinin ikinci öğretim programına ilişkin olumsuz görüşlerinin cinsiyete göre t testi sonucu

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	T	p
Kız	80,69	9,36	363	2,34	.020	188
Erkek	78,42	9,14				177

Tablo 6 ve Tablo 7 incelendiğinde, öğrencilerin ikinci öğretim programına ilişkin hem olumlu hem de olumsuz görüşlerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. ($t = 6,06$, $p < .05$, olumlu; $t = 2,34$, $p < .05$, olumsuz). Bu farkların her ikisi de kız öğrencilerin lehine çıkmıştır. Başka bir deyişle, kız öğrencilerin ikinci öğretim programının olumlu yanlarına ilişkin görüşleri erkeklerden daha olumlu, olumsuz yanlarına ilişkin görüşleri de yine erkeklerden daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 8. İkinci öğretime ilişkin olumlu görüşlerinin fakülteye göre ortalama ve standart sapma değerleri

Fakülteler	N	\bar{X}	SS
Eğitim Fakültesi	49,63	5,27	194
Fen –Edebiyat Fakültesi	41,19	6,52	53
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	43,41	6,53	54
Mühendislik Fakültesi	40,63	6,80	64
Toplam	45,90	7,17	365

Tablo 8’de öğrencilerin kayıtlı oldukları fakülteye göre ikinci öğretim programına ilişkin olumlu görüşlerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Buna göre, Eğitim fakültesi öğrencilerinin olumlu görüş ortalamalarının, diğer fakülteye göre oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 9. İkinci öğretime ilişkin olumlu görüşlerinin fakülterlere göre analizi

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	3	1996,74	56,59	,000	5990,215
Grup içi	361	35,28			12737,429
Toplam	364				18727,644

Öğrencilerin kayıtlı oldukları fakülterlere göre ikinci öğretim programının olumlu yönlerine ilişkin puanların ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlılığını test etmek amacı ile tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 9’de verilmiştir.

Tablo 9’de görüldüğü gibi tek yönlü varyans analizi sonucunda F değeri 56,59 olarak hesaplanmıştır. Bu değer $p < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu durum, ikinci öğretim öğrencilerinin ikinci öğretim programının olumlu yönlerine ilişkin görüşlerinin fakülterlere göre değiştiğini ifade etmektedir. Gruplar arasındaki farkı tespit etmek için Scheffe post hoc testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen veriler Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 10. İkinci öğretime ilişkin olumlu görüşlerinin fakülterlere göre farkı (Scheffe Test sonuçları)

Fakülteler	Eğitim	Fen - Edebiyat	İİBF	Mühendislik
Eğitim				
	,00	,00	,00	
Fen - Edebiyat				
	,00			
İİBF				
	,00			
Mühendislik				
	,00			

* $p < .05$ düzeyinde anlamlı.

Tablo 10’da görüldüğü gibi, Eğitim Fakültesinde öğrenim gören ikinci öğretim öğrencilerinin, ikinci öğretim programının olumlu yönlerine ilişkin görüşlerinin, diğer fakülterlerde okuyan öğrencilerin görüşleri arasında $p < .05$ seviyesinde anlamlı bir fark bulunmaktadır. Diğer taraftan, eğitim fakültesi hariç diğer fakülteler kayıtlı öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

İkinci Öğretim Programına İlişkin Olumsuz Görüşler

Tablo 11. İkinci öğretime ilişkin olumsuz görüşlerinin fakülterlere göre ortalama ve standart sapma değerleri

Fakülteler	N	\bar{X}	SS
Eğitim Fakültesi			
194	80,95	9,49	
Fen –Edebiyat Fakültesi			
53	78,81	8,17	
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi			
54	74,33	8,32	
Mühendislik Fakültesi			
64	80,55	9,00	
Toplam			
365	79,59	9,31	

Tablo 11’de öğrencilerin kayıtlı oldukları fakültele göre ikinci öğretim programına ilişkin olumsuz görüşlerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri yer almaktadır. Buna göre, Eğitim fakültesi ve Mühendislik fakültesi öğrencilerinin olumsuz görüş ortalamalarının, diğer fakültele göre yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 12. İkinci öğretime ilişkin *olumsuz* görüşlerinin fakültele göre analizi

	Kareler Toplamı	Sd	Kareler toplamı	F	p
Gruplar arası					
1943,62	3	647,87	7,90	,000	
Grup içi					
29610,56	361	82,02			
Toplam					
31554,18	364				

Öğrencilerin kayıtlı oldukları fakültele göre ikinci öğretim programının olumsuz yönlerine ilişkin puanların ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlılığını test etmek amacı ile tek yönlü varyans analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12’de görüldüğü gibi tek yönlü varyans analizi sonucunda F değeri 7,90 olarak hesaplanmıştır. Bu değer $p < .05$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Bu durum, ikinci öğretim öğrencilerinin ikinci öğretim programının *olumsuz* yönlerine ilişkin görüşlerinin fakültele göre değiştiğini ifade etmektedir. Gruplar arasındaki farkı tespit etmek için Scheffe post hoc testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda elde edilen veriler Tablo 12’da sunulmuştur.

Tablo 13. İkinci öğretime ilişkin *olumsuz* görüşlerinin fakültele göre farkı (Scheffe Test sonuçları)

Fakültele	Eğitim	Fen - Edebiyat	İİBF	Mühendislik
Eğitim				
		,00		
Fen – Edebiyat				
İİBF				
,00			,00	
Mühendislik				
		,00		

* $p < .05$ düzeyinde anlamlı.

Tablo 13’da görüldüğü gibi, Eğitim Fakültesinde öğrenim gören ikinci öğretim öğrencilerinin, ikinci öğretim programının olumsuz yönlerine ilişkin görüşlerinin, İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencilerinden, Mühendislik fakültesi öğrencilerinin de İktisadi ve İdari Bilimler fakültesi öğrencilerinden $p < .05$ seviyesinde anlamlı bir fark oluştuğu belirlenmiştir. Diğer taraftan, Fen - Edebiyat fakültesi ile diğer fakülte öğrencileri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmanın temel amacı ikinci öğretim öğrencilerinin ikinci öğretim programı ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Bu temel amaç kapsamında, aşağıdaki sonuçlar bulunmuştur:

- ✓ Öğrencilere uygulanan ikinci öğretim programına ilişkin görüşlerin olumlu olanlarının ortalaması 45.90 iken, olumsuz görüşlerin ortalaması 79,59 olarak bulunmuştur. Bu sonuç, öğrencilerin ikinci öğretime ilişkin olumsuz görüşlerin, olumlu görüşlerden oldukça yüksek olduğunu ifade etmektedir.
- ✓ Öğrencilerin cinsiyetleri ile ikinci öğretim programının olumlu ve olumsuz yönleri hakkında kız öğrenciler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.
- ✓ Öğrencilerin kayıtlı oldukları fakülteler ile ikinci öğretim programının olumlu yönleri konusunda eğitim fakültesi öğrencileri lehine bir fark belirlenirken, olumsuz yönleri konusunda ise eğitim fakülte ve mühendislik fakültesi öğrencileri lehine anlamlı bir fark bulunmuştur.
- ✓ Öğrencilerin ikinci öğretim programlarına ilişkin olumlu ya da olumsuz görüşleri, daha çok akademik olmayan, bireysel sorun ve çıkarlar ile ilgili bulunmuştur. Başka bir deyişle, öğrenciler ikinci öğretim programına ilişkin gerek olumlu gerekse olumsuz görüş bildirirken, öğretimin niteliği, öğrenci başarısı, öğretim ortamları gibi akademik konulara değinmemişlerdir.
- ✓ Sonuç olarak, her yıl binlerce öğrencinin üniversite kapısının dışında kaldığı ülkemizde, sahip olunan fiziksel kapasitenin öğrencilerin yararına kullanılmasının işlevsel olduğu ve ikinci öğretim uygulamasının devamının yararlı olacağı düşünülmektedir. Ancak, ikinci öğretim programlarının öğrencilerin rahatsız olduğu, özellikle ekonomik sorunlarının aşılması yolunda çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Die, (2005). Devlet İstatistik Enstitüsü, Web Sayfası: www.Die.Gov.Tr/; 01/02/2005 Tarihinde Alınmıştır.
- Doğan, M. (2001). **Cumhuriyet Bilim Teknik Dergisi**, Sayı 736 Sayfa 15.
- MEB, (2005). Web Sayfası: www.Meb.Gov.Tr/ ; 01/05/2005 Tarihinde Alınmıştır.
- Serbest, A. H. (2002). **Üniversite ve Toplum Dergisi**, Cilt 2, Sayı 1.
- ÖSYM, (2005). Web Sayfası: www.osym.Gov.Tr/; 13/5/2005 Tarihinde Alınmıştır.
- YÖK (2005). Web Sayfası: Www.Yok.Gov.Tr/; 12/03/2005 Tarihinde Alınmıştır.
- Resmi Gazete** (1992), Tertip 5, cilt 32, sayı 21418.